

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/338/2021
Identifikačné číslo spisu:	7612200889
Dátum vydania rozhodnutia:	19.07.2023
Meno a priezvisko:	Mgr. Renáta Gavalcová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:7612200889.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne S.. E. S., narodenej XX. J. XXXX, T. V. L., Y. XXXX/XX, zastúpenej Advokátskou kanceláriou Hovan a Hospŕdka, s.r.o., Spišská Nová Ves, M. Gorkého 8, proti žalovanému Y. J. L., narodenému XX. D. XXXX, Y., K. XXX/X, zastúpenému Advokátskou kanceláriou JUDr. Marcel Mašan, s. r. o., Veľký Slavkov, Školská 257, IČO: 36 858 935, o určenie, že závet je neplatný, vedenej na Okresnom súde Spišská Nová Ves pod sp. zn. 16C/4/2012, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 18. marca 2020 sp. zn. 1Co/76/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobkyňa má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Spišská Nová Ves (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 20.12.2018 č.k. 16C/4/2012-248 určil, že závet poručiťky B. L., rod. L., nar. XX.XX.XXXX, zomr. XX.XX.XXXX, posledne bytom Y. XXXX/XX, T. V. L., napísaný vo forme Notárskej zápisnice zo dňa 04.07.2011, notárskym úradom J.. D. Y., notárom so sídlom Y., R. XXX/XX na gynekologicko-pôrodnickom oddelení V. s poliklinikou v T. V. L. pod sp. zn. N XX/XXXX, Nz XXXXX/XXXX, V. XXXXX/XXXX, je neplatný (výrok I.); a že žalobkyňa má nárok na náhradu trov konania voči žalovanému v plnom rozsahu, pričom o výške tejto náhrady bude rozhodnuté Okresným súdom Spišská Nová Ves samostatným uznesením, po právoplatnosti tohto rozsudku (výrok II.).

1.1. Týmto rozsudkom súd prvej inštancie rozhodol o nároku pôvodného (teraz už nebohého) žalobcu R. L.), otca terajších strán sporu na určenie neplatnosti závetu poručiťky B. L., jeho manželky a matky

oboch terajších strán sporu. Z vykonaného dokazovania a to predovšetkým znaleckého posudku súdnej znalkyne R. F. H. vyplynulo, že nebohá poručiťka v čase spísania závetu dňa 04.07.2011 mala kvantitatívne poruchy vedomia - somnolenciu, trpela depresiami, silnými bolesťami a bola pod účinkom tlmivých liekov. Podľa názoru znalkyne menovaná nebola spôsobilá na prevedenie tak zložitého právneho úkonu, ako je spísanie závetu a jej rozpoznávacie schopnosti boli vplyvom podávaných liekov a vzhľadom na jej celkový zdravotný stav ovplyvnené podstatnou mierou. Súd prvej inštancie sa s týmto záverom súdnej znalkyne plne stotožnil, nakoľko z obsahu tohto jej posudku a podkladov, o ktoré oprela tieto svoje závery, bolo možné tieto jednoznačne konštatovať. V tejto súvislosti súd poukázal predovšetkým na zdroje, z ktorých znalkyňa pri vypracovaní tohto svojho znaleckého posudku vychádzala, ktorými boli predovšetkým zápisy ošetrojúceho personálu príslušného oddelenia, kde v čase spísania podaného závetu nebohá poručiťka bola hospitalizovaná. Mal za to, že z obsahu uvedeného znaleckého posudku vyplynulo, že u nebohej poručiťky od začiatku hospitalizácie bola nasadená intenzívna liečba kombináciou analgetík, liekov tlmiacich bolesť z triedy opiátov (Tramal, Mabron, Fentanyl, Dolzin, Fortral) spolu s ďalšími liekmi s tlmivým vplyvom na centrálnu nervovú sústavu a to centrálne účinkujúcimi liekmi proti zvracaniu (Cerucal), liekmi proti nespavosti (Dormicum), liekmi proti úzkosti (Diazepam, Lexaurin, Seduxen), liekmi s tmeným účinkom na psychické funkcie (Plegomazin, Tiaprid) a ďalšími liekmi na tmenie bolesti (Algifen neo). Podľa chorobopisu nebohej poručiťky z jej hospitalizácie na gynekologicko-pôrodnickom oddelení T. V. L., ktorého prepis bol obsiahnutý v predmetnom znaleckom posudku, dňa 04.07.2011 bola u nebohej poručiťky konštatovaná chronická bolesť (B 111), pričom jej boli poskytnuté lieky Fraxiparine 0,3 ml na deň, Cerucal 2 x 1 tableta, Algifen 3 x 20 kv, Lexaurin 2 x 1 tableta, Biseptol 2 x 1 tableta, Fentanyl 50 ug/h 1 náplň a 72 hodín, Tiapra 2 x 1 tableta, Plegomazin 25 mg v 1 ampulke, Lagosa 3 x 1 tableta, Milurit 3 x 1 tableta. Z výpovede súdnej znalkyne vyplynulo, že z uvedených liekov, ktoré nebohá poručiťka dostala dňa 04.07.2011 najväčší vplyv na rozpoznávacie schopnosti nebohej a teda na narušenie jej pozornosti mala mať fentanylová náplasť, ktorá bola v uvedený deň kombinovaná s kvapkami Algifen. Ďalej to bol Lexaurin, Tiaprid a Cerucal a injekcia Plegomazin. Každý z týchto liekov má schopnosť sedovať, teda tmiť ukladňovať a uspávať. Konštatoval, že nemá dôvod pochybovať o týchto záveroch súdnej znalkyne o tom, aké účinky kombinácia týchto liekov aj v spojení s nedostatočnou činnosťou obličiek a pečene, vo vzťahu k osobe nebohej poručiťky, mohla spôsobovať. Súdna znalkyňa oprela svoje závery aj o vplyv chronickej bolesti trvalého charakteru u nebohej poručiťky na ovládaciú zložku jej prejavu. Ako znalkyňa uviedla, chronická bolesť spôsobuje depresiu, zvyšuje sklon pacienta ku skrátkovým reakciám, čo je reakcia, kedy pacient chce dosiahnuť cieľ, čo najkratšou cestou a zároveň bolesť zvyšuje sugestibilitu pacienta, čím rozumieme ľahkú ovplyvniteľnosť osoby, ktorá pociťuje bolesť. Podľa znalkyne nebohá poručiťka trpela predovšetkým silnými až neznesiteľnými bolesťami na škále bolesti podľa O'Briena najvyšší stupeň a strachom, čo potvrdzujú zápisy ošetrojúceho personálu. Obmedzenie rozpoznávacích schopností nebohej poručiťky v deň spísania napádaného závetu preukazuje aj obsah písomnej lekárskej správy R.. O. Q. zo dňa 04.07.2011 o 14:50 hod., v ktorom sú zaznamenané samotné vyjadrenia nebohej poručiťky, ktorá sama prehlásila, že nevie o tom, že by prepisovala na niekoho nejaký majetok, ako aj výpoveď uvedenej lekárky, ako svedkyne pred súdom, z ktorej tiež vyplynulo, že na jej priamu otázku na nebohú poručiťku, či plánuje robiť rozhodnutie ohľadne svojho majetku, jej mala táto odpovedať „neviem nič, bolí ma, bolí ma“. Za takejto dôkaznej situácie súd preto ustálil, že nebohá poručiťka v čase spísania v tomto sporovom konaní napádaného závetu dňa 04.07.2011 mala v podstatnej miere ovplyvnené svojej rozpoznávacie schopnosti v dôsledku silných chronických bolestí, podávaných liekov a jej celkového zdravotného stavu, následkom čoho nebola si plne vedomá, aký právny úkon činí a preto je predmetný závet v zmysle § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka neplatný. Súd preto žalobe žalobkyne vyhovel.

1.2. Opravným uznesením zo dňa 26.3.2019 (č.l. 278) súd prvej inštancie vydal opravné uznesenie, ktorým opravil chybu v písaní v rozsudku tak, že správne znenie bodu 137 jeho odôvodnenia je: „Súd o trovách štátu nerozhodoval, nakoľko náklady, ktoré vznikli v súvislosti s vykonaným znaleckým dokazovaním na posúdenie spôsobilosti nebohej poručiťky na spísanie závetu boli v plnej miere vykryté z preddavkov zložených stranami sporu.“ Súd rozhodol o odmene súdnej znalkyne R. F. H. za podaný znalecký posudok uznesením zo dňa 6.12.2012 sp. zn. 16C/4/2012, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 3.1.2013. Zároveň uviedol, že z odôvodnenia rozsudku vypúšťa body 138 až 145 s tým že ostatné časti rozsudku ostávajú nezmenené. Toto uznesenie odôvodnil súd prvej inštancie tým, že v časti

odôvodnenia rozsudku v bodoch 138 až 145 uviedol dôvody týkajúce sa náhrady trov štátu, ktoré však výrok rozsudku neobsahoval.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“), na odvolanie žalovaného, rozsudkom z 18. marca 2020 sp. zn. ICo/76/2019 potvrdil rozsudok v znení opravného uznesenia zo dňa 26.3.2019; a žalobkyni priznal plnú náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. Odvolací súd považoval za správny postup súdu prvej inštancie, ktorý na vyriešenie uvedenej spornej otázky nariadil znalecké dokazovanie znalkyňou v odbore zdravotníctvo a farmácia, odboru psychiatrie. Za nesprávny postup znalkyne v žiadnom prípade nemožno považovať skutočnosť, pokiaľ táto pri riešení uloženej odbornej otázky vychádzala aj zo skutočností, že v deň spísania sporného závetu, teda 4.7.2011 sa uskutočnilo psychiatrické vyšetrenie nebohej poručiťky psychiatrickou R.. O. Q., ani vyjadrenie primára R.. L., ktorý inicioval skúmanie zdravotného stavu nebohej poručiťky. Rovnako ani pri ďalšom odbornom náleze a to psychologickom vyšetrení poručiťky klinickým psychológom R.. L. X. zo dňa 7.7.2011. Aj uvedené lekárske nálezy predstavujú totiž odborný podklad pre celkové vyriešenie odbornej otázky, na ktorú bolo znalecké dokazovanie zamerané. Na správnosti týchto odborných náleзов nemení nič ani skutočnosť, že tieto boli vykonané z iniciatívy primára oddelenia nemocnice, na ktorom poručiťka v tom čase bola hospitalizovaná. Z obsahu spisu totiž nevyplýva skutočnosť, aby primár oddelenia akýmkoľvek spôsobom zasahoval do výsledkov týchto náleзов. Výsledkom znaleckého dokazovania je teda vyriešenie odbornej otázky, na ktorú sú potrebné odborné znalosti a skutočnosťou spôsobilou vyvrátiť správnosť týchto odborných záverov nemôže byť samotný subjektívny a laický názor žalovaného, ale ani samotné výpovede svedkov. Tieto je povinnosťou súdu hodnotiť komplexne vo vzájomných súvislostiach postupom zodpovedajúcim úprave § 191 ods. 1 CSP. Odvolací súd je toho názoru, že hodnoteniu dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie nemožno v tomto smere vytknúť žiadnu podstatnú nesprávnosť. Nedôvodnou je aj odvolacia námietka žalovaného, pokiaľ tento pri posudzovaní platnosti, resp. neplatnosti sporného právneho úkonu argumentuje zlými príbuzenskými vzťahmi v rodine a ani skutočnosťou, že v prípade platnosti sporného právneho úkonu by došlo v jeho prípade k poskytnutiu určitej satisfakcie vo vzťahu k iným okolnostiam, ktoré tomuto právnomu úkonu predchádzali. Pokiaľ sa totiž na základe odborných podkladov uzavrie nespôsobilosť poručiťky vykonať uvedený právny úkon, sú už právne bezvýznamné tak pohnútky, ktoré ju viedli k jeho vykonaniu, ako aj okolnosti a dôsledky, ktorého by z takéhoto právneho úkonu vyplývali. Žalovaný teda ani v odvolacích námietkach nespochybnil správnosť odborných záverov, na základe ktorých súd prvej inštancie rozhodol vo veci samej a preto odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny vráťane správneho výroku o trovách konania, ako aj opravného uznesenia potvrdil podľa ust § 387 ods. 1 CSP.

2.2. Rozhodnutie o trovách konania sa zakladá na ust. § 396 v spojení s § 255 ods. 1 CSP. Žalobkyňa bola v odvolacom konaní úspešná, a preto jej patrí plná náhrada trov odvolacieho konania. Z obsahu spisu nevyplývajú žiadne skutočnosti, ktoré by odôvodňovali aplikáciu mimoriadneho ust. § 257 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, ako aj § 420 písm. f) CSP. Dovolací dôvod videl skutočnosti, že doposiaľ nebola riešená právna otázka ako posudzovať dôkaz, ktorého vykonanie navrhol žalovaný, ale jeho zmarenie spôsobil pôvodný žalobca R. L., pričom ide o dôkaz zásadného významu, a tento v súčasnosti už nemožno vykonať, keďže svedok umrel.

3.1. Dovolateľ je toho názoru, že súd nevyhodnotil správne všetky skutkové zistenia, to znamená jednak skutočnosť, že právny predchodca žalobkyne R. L. znemožnil vypočúť dôležitého svedka a v zásade jediného svedka, ktorý prišiel do styku s nebohcou dňa 4.7.2011, a ktorý by mohol ozrejmiť jej psychický stav v ranných hodinách, jednak skutočnosť, že psychiatrické vyšetrenie nebohej bolo realizované až po tomto úkone, t. j. po spísaní závetu a po podaní lieku Plegomazin, ktorý preukázateľne výrazne negatívne ovplyvnil celkový fyzický a psychický stav nebohej práve v čase, keď táto bola vyšetrovaná R.. O. Q., pričom následky požitia tohto lieku pretrvávali po dlhšiu dobu. Zároveň súd nevyhodnotil tú skutočnosť, že žiadna z lekárskejších správ počas hospitalizácie t. j. od 16.6.2011 až do 15.7.2011 neuvádza, žeby táto bola dezorientovaná alebo preukazovala iné známky psychickej demencie alebo porúch psychického myslenia. Vo všetkých lekárskejších správach je konštatované, že nebohca je orientovaná miestom aj časom a na otázky odpovedá logicky a správne. Dovolateľ navrhuje preto, aby

Najvyšší súd SR zaujal zásadné stanovisko k otázke, akým spôsobom možno hodnotiť konanie vtedajšieho žalobcu R. L., ktorý zmaril vykonanie dôkazu v prospech žalovaného, a to výsluchu svedkyne notárky J.. D. Y. a to tým, že túto odmietol zbaviť mlčanlivosti a v súvislosti s ďalšími uvádzanými dôkazmi mohol privodiť iné rozhodnutie vo veci. Dôvodom, pre ktorý právny predchodca žalobkyne R. L. odmietol zbaviť notárku mlčanlivosti bola skutočnosť, že aj tento ako manžel nebohej, ktorý ju pravidelne denne navštevoval v nemocnici si bol vedomý toho, že jeho manželka konala pri plnom vedomí a jej rozhodnutie vychádzalo z jej jednoznačného rozhodnutia pri plnom duševnom zdraví, v snahe napraviť krivdy na svojich deťoch spáchané v minulosti, s čím sa však právny predchodca žalobkyne a pôvodný žalobca R. L. nezmieril a je zrejmé, že použil všetky dostupné prostriedky k tomu, aby zvrátil poslednú vôľu svojej nebohej manželky vyjadrenú v závete. Dovolateľ má za to, že konanie právneho predchodcu žalobkyne R. L., ktorým zmaril výsluch svedkyne - notárky spisujúcej závet možno hodnotiť ako konanie v rozpore s dobrými mravmi, a teda takýto dôkaz by mal byť hodnotený ako dôkaz v prospech druhej strany. Dovolateľ navrhuje napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vrátiť súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie. Zároveň si uplatňuje trovy dovolacieho konania.

4. Žalobkyňa vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedla, že dovolateľ účelovo vykladá citované ustanovenie zákona, keď pod takúto právnu otázku subsumuje posudzovanie dôkazu, ktorého vykonanie navrhol dovolateľ, ale jeho údajné zmarenie spôsobil pôvodný žalobca R. L., pričom podľa jeho názoru, myslím tým dovolateľa, ide o dôkaz zásadného významu, pričom tento nie je možné vykonať, pretože svedok umrel. Takáto úvaha však nekorešponduje s tým, čo považoval súd prvej inštancie, ale aj odvolací súd za podstatné pre svoje rozhodnutie, a takáto úvaha nekorešponduje ďalej ani s tým, aby bolo možné konštatovať, že súdy svoje rozhodnutia riadne neodôvodnili. Súd prvej inštancie ako aj odvolací súd totiž považoval za podstatnú otázku, ktorú bolo nutné vo veci riešiť to, či závetná porúčiteľka bola alebo nebola spôsobilá uskutočniť úkon - závet, ktorý spísala 4.7.2011. To je jediná právna otázka, ktorú bolo v tomto konaní nutné riešiť, a ktorá je významná pre rozhodnutie súdov a je nepochybné, že takéto posudzovanie je v rozhodovacej praxi súdov obvyklé, a ani v tomto prípade sa súdy od rozhodovacej praxe neodklonili. Uvádzať ako dovolací dôvod právnu otázku spočívajúcu v legitímnom práve svedka na nedanie súhlasu k výpovedi notára, je popretie práva už nebohého svedka na realizáciu jeho procesných a zákonných práv, ktoré mu v tom čase zákon umožňoval. Na tom nič nemení ani fakt jeho smrti. Legitímne uplatnenie procesných práv nemôže byť dovolacím dôvodom tak, ako to uvádza dovolateľ. Navyše uvádzaný dôkaz nebol tou právnou otázkou, od ktorej záviselo rozhodnutie súdu prvej inštancie ako aj odvolacieho súdu. Žalobkyňa navrhuje, aby dovolací súd v zmysle 448 CSP dovolanie zamietol ako nedôvodné a priznal žalobkyni náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej ako „najvyšší súd“ alebo ako „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 424 CSP) a to oprávneným subjektom (§ 427 CSP), zastúpeným podľa § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti, pričom zistil, že dovolanie nie je prípustné.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky

poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

9. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26, 5Cdo/57/2019, bod 9, 10) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

10. Ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) uvádza, že sudy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že sudy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. *Garcia Ruiz v. Španielsko*, *Vétrenko v. Moldavsko*, *Kraska v. Švajčiarsko*).

11. Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami, na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

12. Dovolateľ namietal nedostatočné zistenie skutkového stavu veci, ako aj nesprávne vyhodnotenie a vykonanie niektorých vykonaných dôkazov. Najmä poukazoval na to, že právny predchodca žalobkyne R. L. znemožnil vypočúť dôležitého svedka notárku J.. D. Y.; ako aj že súd nevyhodnotil správne lekárske správy

13. Dovolací súd k tejto námietke dovolateľa uvádza, že dokazovaním je časť civilného konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky, potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). Súd v občianskom súdnom konaní nie je viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich

budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu, a nie účastníkov konania (viď tiež uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/99/2011, 2Cdo/141/2012, 3Cdo/2012/2012, 4Cdo/125/2012, 5Cdo/251/2012, 6Cdo/36/2011 a 7Cdo/34/2011). Pokiaľ súd v priebehu civilného konania (prípadne) nevykoná všetky navrhované dôkazy alebo vykonal iné dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností, nemožno to považovať za procesnú vadu konania znemožňujúcu realizáciu procesných oprávnení účastníka konania (viď R 125/1999). V takom prípade môžu byť síce nedostatočne zistené rozhodujúce skutkové okolnosti (čo v konečnom dôsledku môže viesť dokonca až k vydaniu nesprávneho rozhodnutia), táto nesprávnosť ale v zmysle už dávnejšej judikatúry najvyššieho súdu nezakladá vadu zmätočnosti (k tomu viď R 37/1993 a rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/219/2013, 3Cdo/888/2015, 4Cdo/34/2011, 5Cdo/149/2010, 6Cdo/134/2010, 6Cdo/60/2012, 7Cdo/86/2012 a 7Cdo/36/2011).

13.1. Ani nesprávne vyhodnotenie dôkazov, ktoré dovolateľ naznačuje v dovolaní, nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za vadu zmätočnosti, ktorá by zakladala prípustnosť dovolania. Súdna prax sa ustálila na názore, že ak súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu vecne nesprávne, táto skutočnosť ale sama osebe nezakladá prípustnosť dovolania (viď R 42/1993, ale aj rozhodnutia sp. zn. 1Cdo/85/2010, 1Cdo/18/2011, 3Cdo/268/2012, 4Cdo/314/2012, 5Cdo/275/2013, 6Cdo/104/2010, 7Cdo/248/2012).

13.2. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu ani v zmysle novej právnej úpravy civilného sporového konania, ktorá nadobudla účinnosť 1. júla 2016, nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (viď rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 8Cdo/187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval ústavný súd napríklad v uznesení sp. zn. II. ÚS 465/2017, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti.

13.3. Konanie odvolacieho súdu v prejednávanej veci však takéto vady nevykazuje. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, pričom podľa názoru dovolacieho súdu zistené skutkové závery odvolacieho súdu nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý (riadny) proces.

13.4. Z obsahu spisu bolo zrejmé, že bol podaný návrh aj na vykonanie výsluchu svedkyne - notárky J.. D. Y., ktorej výsluch sa však neuskutočnil a to vzhľadom k tomu, že pôvodný žalobca - neb. R. L. odmietol udeliť súhlas k tomu, aby predmetná notárka bola zbavená mlčanlivosti v súvislosti s vecou týkajúcou sa spísania závetu nebohrou poručiťkou. Vzhľadom k tomu, že uvedená notárka bola viazaná notárskym tajomstvom, vypovedať nemohla.

13.5. Odvolací súd zo skutkového zistenia mal napriek tomu dostatočne zistené, že v takýchto veciach je povinnosťou súdu umožniť znalcom (psychiatrom, psychologom), aby konfrontovali výsledky svojho odborného vyšetrenia s ostatnými výsledkami dokazovania a aby na základe tejto konfrontácie bezpečne usúdili, či účastník právneho úkonu nedokáže posúdiť následky svojho konania alebo svoje konanie ovládnuť. Odvolací súd považoval za správny postup súdu prvej inštancie, ktorý na vyriešenie uvedenej spornej otázky nariadil znalecké dokazovanie znalkyňou v odbore zdravotníctvo a farmácia, odboru psychiatrie. Výsledkom znaleckého dokazovania je teda vyriešenie odbornej otázky, na ktorú sú potrebné odborné znalosti a skutočnosťou spôsobilou vyvrátiť správnosť týchto odborných záverov nemôže byť samotný subjektívny a laický názor žalovaného, ale ani samotné výpovede svedkov. Tieto je povinnosťou súdu hodnotiť komplexne vo vzájomných súvislostiach postupom zodpovedajúcim úprave § 191 ods. 1 CSP. Odvolací súd bol toho názoru, že hodnoteniu dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie nemožno v tomto smere vytknúť žiadnu podstatnú nesprávnosť. Pokiaľ sa totiž na základe odborných podkladov uzavrie nespôsobilosť poručiťky vykonať uvedený právny úkon, sú už právne bezvýznamné tak pohnútky, ktoré ju viedli k jeho vykonaniu, ako aj okolnosti a dôsledky, ktoré by z takéhoto právneho úkonu vyplývali. Žalovaný ani v odvolacích námietkach nespochybnil správnosť odborných záverov, na základe ktorých súd prvej inštancie rozhodol vo veci samej.

13.6. Samotná skutočnosť, že dovolateľ sa nestotožňuje so spôsobom vyhodnotenia týchto dôkazov, nemôže bez ďalšieho viesť k záveru, že v konaní došlo k vade uvedenej v § 420 písm. f) CSP, pretože do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať inou navrhovaného spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (I. ÚS 98/97).

13.7. Dovolací súd nie je oprávnený prehodnocovať skutkové závery odvolacieho súdu, lebo je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

14. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že žalovaný neopodstatnene namieta, že odvolací súd nesprávnym procesným postupom mu znemožnil uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP). Dôvodnosť jeho dovolania z tohto ustanovenia preto nevyplýva.

15. Dovolateľ taktiež vyvodzuje prípustnosť a dôvodnosť svojho dovolania aj z § 421 ods. 1 písm. b) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

16. V prípade uplatnenia dovolacieho dôvodu, ktorým je nesprávne právne posúdenie veci, je riadne vymedzenie tohto dovolacieho dôvodu v zmysle § 432 ods. 2 CSP nevyhnutným predpokladom pre posúdenie prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP. Len konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa dovolateľa riešil odvolací súd nesprávne, umožňuje totiž dovolaciemu súdu posúdiť, či ide o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a či sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, či je táto otázka riešená dovolacím súdom rozdielne alebo nebola riešená. Zároveň musí byť v dovolaní podanom z tohto dôvodu aj konkrétne označené jeho rozdielne rozhodnutie alebo rozhodnutie, od ktorého sa odvolací súd odklonil, riešiace otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu alebo tvrdenie, že táto právna otázka nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu riešená.

17. Nevyhnutným predpokladom, aby dovolací súd mohol posúdiť prípustnosť dovolania v zmysle § 421 ods. 1 CSP, je konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa dovolateľa odvolací súd riešil nesprávne. Najvyšší súd uvádza tiež to, že pokiaľ dovolateľ namieta nesprávnosť alebo nepodloženosť niektorých skutkových záverov súdov, neprípustne tým predkladá na dovolací prieskum skutkové, nie právne otázky. Dovolací súd je pritom viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

18. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Otázkou relevantnou podľa tohto ustanovenia môže byť len právna otázka, na ktorej spočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázky síce riešené súdmi v priebehu konania, avšak netvoriace základ ich rozhodnutí, nemajú relevanciu v zmysle tohto ustanovenia. Predmetná otázka musí byť zároveň procesnou stranou nastolená v dovolaní. Právne otázky, dovolateľom v dovolaní nenastolené a nepomenované, nemajú relevanciu z hľadiska prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia. Osobitne významným znakom otázky relevantnej v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP je jej zásadný právny význam. Otázkou zásadného právneho významu je otázka, ktorá je významná nielen pre ten ktorý prejednávaný spor, ale aj zo širších hľadísk, najmä z hľadiska celkovej rozhodovacej praxe všeobecných súdov Slovenskej republiky. Účelom § 421 ods. 1 písm. b) CSP je dosiahnuť vyriešenie dosiaľ ešte nevyriešenej právnej otázky (a „zaplnením bielych miest doterajšieho rozhodovania dovolacieho súdu prispieť k vytvoreniu jeho ustálenej rozhodovacej praxe”).

19. Dovolací súd poukazuje aj na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj len ústavný súd) zo 14. apríla 2022 sp. zn. I. ÚS 215/2022-15, ktorý uviedol, že ... „k odmietnutiu dovolania pre nesplnenie náležitostí zadefinovania dôvodu prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku, ústavný súd považuje za potrebné dodať, že aj keď jeho súčasná judikatúra uprednostňuje materiálny prístup k vymedzeniu dovolacích dôvodov zo strany najvyššieho súdu (I. ÚS 336/2019, IV. ÚS 479/2021), dovolací súd si bez náležitého vymedzenia právnej otázky dovolateľom nemôže túto otázku vyabstrahovať z dovolania sám (II. ÚS 291/2021). Ústavne konformné riešenie vyžaduje, „aby právna

otázka z dovolania jasne vyčnievala a takisto aby z dovolania vyčnievalo aj právne posúdenie veci, ktoré pokladá dovolateľ za nesprávne s uvedením toho, v čom má spočívať táto nesprávnosť...“ Sťažovateľ, resp. jeho advokát „preto musí pripraviť jasné, vecné a zmysluplné vymedzenie namietaného nesprávneho právneho posúdenia spornej právnej otázky.“ (I. ÚS 115/2020).“

20. Vo svetle horeuvedeného pristúpil dovolací súd k preskúmaniu prípustnosti podaného dovolania z hľadiska jeho obsahu, vymedzeného dovolateľom.

21. Dovolateľ namietal riešenie otázky „ako posudzovať dôkaz, ktorého vykonanie navrhol žalovaný, ale jeho zmarenie spôsobil pôvodný žalobca R. L., pričom ide o dôkaz zásadného významu, a tento v súčasnosti nemožno vykonať, keďže svedok umrel.“

21.1. Takto dovolateľom zadefinovaná právna otázka by mohla mať znaky relevantné v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP iba vtedy, ak by výsledok ich riešenia (posúdenia a vyhodnotenia) odvolacím súdom predstavoval jediný a výlučný dôvod, pre ktorý nebolo odvolaniu žalovaného vyhovené, a pre ktorý bolo potvrdené ako vecne správne vyhovujúce rozhodnutie súdu prvej inštancie.

22. Súd prvej inštancie v rozhodnutí konštatoval, že z vykonaného dokazovania a to predovšetkým znaleckého posudku súdnej znalkyne R.. F. H. vyplynulo, že nebohá poručiťka v čase spísania závetu dňa 04.07.2011 mala kvantitatívne poruchy vedomia - somnolenciu, trpela depresiami, silnými bolesťami a bola pod účinkom tlmových liekov. Podľa názoru znalkyne menovaná nebola spôsobilá na prevedenie tak zložitého právneho úkonu, ako je spísanie závetu a jej rozpoznávací schopnosti boli vplyvom podávaných liekov a vzhľadom na jej celkový zdravotný stav ovplyvnené podstatnou mierou. Súd prvej inštancie sa s týmto záverom súdnej znalkyne plne stotožnil, nakoľko z obsahu tohto jej posudku a podkladov, o ktoré oprela tieto svoje závery, bolo možné tieto jednoznačne konštatovať. Odvolací súd dospel vo svojom rozhodnutí k jednoznačnému záveru, že „lekárske nálezy predstavujú odborný podklad pre celkové vyriešenie odbornej otázky, na ktorú bolo znalecké dokazovanie zamerané... Výsledkom znaleckého dokazovania je teda vyriešenie odbornej otázky, na ktorú sú potrebné odborné znalosti a skutočnosťou spôsobilou vyvrátiť správnosť týchto odborných záverov nemôže byť samotný subjektívny a laický názor žalovaného, ale ani samotné výpovede svedkov.“ Tým, že dovolateľ sa nestotožňuje so závermi odvolacieho súdu, ktorý odobril postup súdu prvej inštancie, v podstate spochybňuje jeho skutkové závery.

23. Odvolací súd tak rovnako ako súd prvej inštancie svoje rozhodnutie neodôvodnil záverom, že rozhodnutie vo veci záviselo od nevykonania dôkazu a to výsluchu notárky - J.. D. Y., ktorá nemohla byť vo veci vypočutá z dôvodu, že pôvodný žalobca - neb. R. L. ju nezbavil mlčanlivosti, a v súčasnosti z dôvodu jej úmrtia už nie je možné jej výsluch vykonať, ale naopak oba súdy nižšej inštancie mali dôvodnosť žaloby preukázanú predovšetkým znaleckým posudkom súdnej znalkyne R.. F. H. a preto žalovaným nastolená otázka „ako posudzovať dôkaz, ktorého vykonanie navrhol žalovaný, ale jeho zmarenie spôsobil pôvodný žalobca R. L., pričom ide o dôkaz zásadného významu, a tento v súčasnosti nemožno vykonať, keďže svedok umrel“, tak nebola pre toto konanie relevantná, pretože odpoveď na ňu by žiadnym spôsobom neovplyvnila rozhodnutie súdu.

24. Dovolací súd má za to, že predmetná dovolacia otázka sa teda v okolnostiach tohto dovolacieho konania netýkala takého záveru, výlučne na ktorom spočíva dovolaním napadnuté rozhodnutie. Odôvodnenie odvolacieho súdu nestojí na skutočnosti, „ako posudzovať dôkaz, ktorého vykonanie navrhol žalovaný, ale jeho zmarenie spôsobil pôvodný žalobca R. L., pričom ide o dôkaz zásadného významu, a tento v súčasnosti nemožno vykonať, keďže svedok umrel“ a preto uvedené nie je otázkou rozhodujúcou pre dané konanie, pretože súdy nižších inštancií nezaložili na jej riešení svoje rozhodnutia. Takto dovolateľom nastolená otázka má v danom prípade povahu akademickú, ktorej zodpovedanie dovolacím súdom by nemohlo viesť k zrušeniu alebo zmene dovolaním napadnutého rozhodnutia. Prítom cieľom civilného sporového konania (aj pred dovolacím súdom) je poskytnúť reálnu ochranu práva, nie riešiť teoretické otázky, ktorých výsledok sa nijako nepremietne do právnej sféry procesných strán.

25. Dovolací súd si plne uvedomuje, že by bolo v rozpore s princípmi spravodlivého procesu, pokiaľ by

sa pri posudzovaní dovolania uplatňoval prílišný formalizmus. V rozpore s týmito princípmi ale nie je prístup majúci na zreteli, že ustanovenia CSP vyžadujú istú mieru formálneho a obsahového vyjadrenia dôvodov, z ktorých procesná strana vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania. Text, ktorý dovolateľ zadefinoval a označil za právnu otázku relevantnú z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b) CSP, nie je otázkou, na ktorej riešení odvolací súd založil svoje rozhodnutie, a teda sa nepovažuje za otázku zásadného právneho významu.

26. Pokiaľ dovolateľ vo zvyšnej časti dovolania namieta nesprávne vyhodnotenie predložených dôkazov a zistený skutkový stav, dovolací súd uzatvára, že takto dovolateľom formulované dovolacie námietky majú charakter námietky nesprávneho hodnotenia dôkazov a následne nesprávneho právneho posúdenia veci, pričom ale takéto námietky nie sú nespôsobilé založiť prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky a ako hodnotil dôkazy, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 CSP (porov. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 9Cdo/150/2020, 9Cdo/219/2021).

27. Dovolací súd podotýka, že je viazaný skutkovým stavom zisteným súdmi nižších inštancií (§ 442 CSP). Dovolací súd nie je treťou inštanciou, a preto sa pred ním nemožno domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižších inštancií a ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Dovolanie nie je prostriedkom určeným na revíziu skutkových zistení vykonaných súdmi nižších inštancií, na ktorých je založené napadnuté rozhodnutie, a ani prostriedkom určeným na prehodnotenie vykonaných dôkazov. Správnosť skutkových zistení súdov, či výsledok hodnotenia, resp. nevyhodnotenia dôkazov je z hľadiska posúdenia prípustnosti dovolacieho dôvodu v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP, otázkou irelevantnou.

28. Práve povinné zastúpenie advokátom (resp. právnické vzdelanie dovolateľa) má garantovať bezchybnosť podaných dovolaní, pričom snaha advokátov by mala smerovať k tomu, aby právna otázka z dovolania jasne vyčnievala, a takisto aby z dovolania vyčnievalo aj právne posúdenie veci, ktoré pokladá dovolateľ za nesprávne, s uvedením toho, v čom má spočívať táto nesprávnosť. Advokát týmto vymedzením začína svoj dialóg s najvyšším súdom ako najvyššou súdnou autoritou, a preto musí pripraviť jasné, vecné a zmysluplné vymedzenie namietaného nesprávneho posúdenia spornej právnej otázky (m. m. rozhodnutia Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 15/2021, I. ÚS 330/2021, I. ÚS 440/2022).

29. Na záver dovolací súd poznamenáva, že ak by absenciu konkrétne a riadne vymedzenej právnej otázky nezohľadnil a napriek tomu by pristúpil aj k vecnému posúdeniu dôvodnosti podaného dovolania, uskutočnil by procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum priečiaci sa cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP (porov. sp. zn. 1Cdo/23/2017, 2Cdo/117/2017, 3Cdo/6/2017, 4Cdo/95/2017, 7Cdo/140/2017, 8Cdo/78/2017, 9Cdo/197/2020). Ak by bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu [a na tom základe ho (dokonca) prípadne zrušil], porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (II. ÚS 172/03).

30. Žalovaný teda v dovolaní nevymedzil právnu otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a následne malo zakladať nesprávne právne posúdenie veci. Za tohto stavu jej riešenie nemá v preskúmvanej veci žiadne opodstatnenie. Sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo prosté spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci však významovo nezodpovedajú kritériám uvedeným v § 421 ods. 1 CSP v spojení s § 432 ods. 2 CSP.

31. Dovolací súd preto konštatuje, že prípustnosť dovolania uplatneného dovolateľom podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP nie je daná. Rovnako dovolateľ nedôvodne namieta nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, ktorý mal znemožniť uskutočňovanie jeho procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP). Preto dovolací súd dovolanie

žalovaného odmietol v zmysle § 447 písm. f) CSP.

32. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

33. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

